

Nümunəvi peşə standartı
Peşə standartı üzrə qiymətləndirmə nümunəsi
M essis l r  c n nümunəvi təlim standartı

Qəlibçi

 ngilis dilində adı: Moulder

N: 7114-2-00033-01

Azərbaycan Respublikasının  m k və  halinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi və Dünya Bankının birgə həyata keçirdiyi “Sosial M dafi nin  nkişafi” layihəsinin “ISCO 88/08-  uyğun t kmill şdirilm ş peşə standartlarının v  əlaqədar təlim standartlarının hazırlanması” tapşırığı  er ivəsində “GOPA Consultants” v  “SEFT Consulting” tərəfindən hazırlanmışdır.

Bakı
Avqust, 2011-ci il

İSTİFADƏ OLUNAN ANLAYIŞLAR

Bacarıq

Verilmiş iş üzrə vəzifə və fəaliyyətləri yerinə yetirmək qabiliyyətidir.

Bacarıq səviyyəsi

Həyata keçirilən fəaliyyətlərin əhatəliliyi və mürəkkəbliyi ilə müəyyən olunur, burada fəaliyyətlərin mürəkkəbliyi əhatə üzərində üstünlüyə malikdir. Hər bir bacarıq səviyyəsi üzrə müvafiq bilik səviyyəsi tələb olunur. ISCO-da, eləcə də Məşğulluq Təsnifatında aşağıdakı dörd geniş bacarıq səviyyəsi müəyyən edilir:

Birinci bacarıq səviyyəsi

Birinci bacarıq səviyyəsi üzrə peşələr sadə və dövrə fiziki fəaliyyətlərin yerinə yetirilməsini zəruri edir. Bundan əlavə, birinci bacarıq səviyyəsində bir çox peşələr fiziki güc və dözümlülük tələb etdiyi halda, əksəriyyətində sadə yazıb-oxuma və rəqəmlərlə işləmə bacarığı tələb olunur. Bu bacarıqlara ehtiyac duyulduğu halda belə, onlar işin əsas hissəsini təşkil etmir.

Birinci bacarıq səviyyəsinə daxil olan bəzi peşələrdə səriştəli fəaliyyət üçün ibtidai təhsili və ya əsas təhsilin birinci mərhələsini başa vurmaq (ISCED üzrə 1-ci səviyyə) tələb oluna bilər. Bəzi işlər üçün isə iş yerlərində qısamüddətli təlimlər tələb oluna bilər.

Birinci bacarıq səviyyəsi üzrə təsnifatlaşdırılan peşələr ixtisası olmayan işçi qüvvəsini əhatə edir.

İkinci bacarıq səviyyəsi

İkinci bacarıq səviyyəsi üzrə bütün peşələrdə səriştəli fəaliyyət üçün tələb olunan bilik və bacarıqlar, adətən, ümumi orta təhsilin birinci mərhələsini başa vurmaqla (ISCED üzrə 2-ci səviyyə) əldə olunur. Bəzi peşələrdə ümumi orta təhsilin ikinci mərhələsini bitirmək zəruri hesab olunur (ISCED üzrə 3-cü səviyyə) ki, bura ixtisaslaşmış peşə təhsili və iş yerlərində həyata keçirilən təlim də daxil ola bilər. Müəyyən peşələr ümumi orta təhsili bitirdikdən sonra ilk peşə-ixtisas təhsili almağı (ISCED üzrə 4-cü səviyyə) tələb edir. Bəzi hallarda isə iş təcrübəsi və iş yerlərində həyata keçirilən təlim formal təhsili əvəz edə bilər.

İkinci bacarıq səviyyəsi üzrə təsnifatlaşdırılan peşələrə ixtisaslı işçilər daxildir.

Üçüncü bacarıq səviyyəsi

Üçüncü bacarıq səviyyəsindəki peşələr, adətən, ixtisaslaşmış sahə üzrə geniş praktiki, texniki və metodoloji biliklər tələb edən mürəkkəb texniki və praktiki fəaliyyətlərin yerinə yetirilməsini əhatə edir. Bu bacarıq səviyyəsi üzrə peşələr, ümumiyyətlə, yüksək səviyyədə yazıb-oxuma və rəqəmlərlə işləmə bacarığı, eləcə də inkişaf etmiş ünsiyyət bacarığı tələb edir.

Üçüncü bacarıq səviyyəsi üzrə tələb olunan bilik və bacarıqlar, adətən, ümumi orta təhsil bazasına əsaslanan təhsil müəssisələrində 1-3 illik təhsil vasitəsi ilə əldə olunur (ISCED üzrə 5b səviyyəsi). Azərbaycanda bu bacarıq səviyyəsinə uyğun təhsil adətən orta ixtisas təhsili müəssisələrində (kolleclər) verilir. Bəzi hallarda müvafiq sahə üzrə geniş iş təcrübəsi və iş yerlərində həyata keçirilən uzunmüddətli təlim formal təhsili əvəz edə bilər.

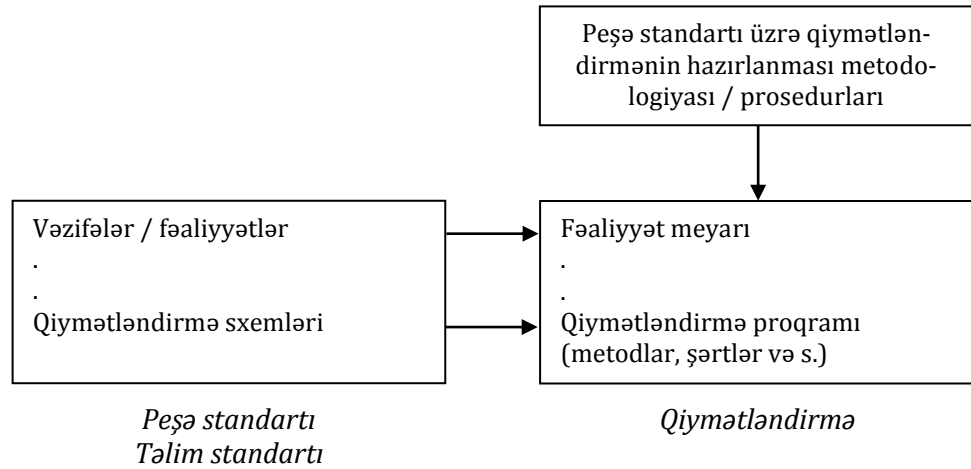
Üçüncü bacarıq səviyyəsi üzrə təsnifatlaşdırılan peşələr əsasən texniki işçiləri əhatə edir.

	<p><i>Dördüncü bacarıq səviyyəsi</i></p> <p>Dördüncü bacarıq səviyyəsinə, adətən, ixtisaslaşmış sahə üzrə geniş nəzəri və praktiki biliklər əsasında mürəkkəb problemlərin həlli və qərarların qəbul edilməsini tələb edən fəaliyyətlərin yerinə yetirilməsi daxildir. Bu bacarıq səviyyəsi üzrə peşələr, ümumiyyətlə, yüksək səviyyədə yazıb-oxuma və rəqəmlərlə işləmə bacarığı, eləcə də təkmilləşmiş ünsiyyət bacarığı tələb edir.</p> <p>Dördüncü bacarıq səviyyəsi üzrə tələb olunan bilik və bacarıqlar, adətən, ali təhsil müəssisələrində birinci və ya daha yüksək elmi dərəcənin verilməsi ilə yekunlaşan 3-6 illik təhsil vasitəsi ilə əldə olunur (ISCED üzrə 5a səviyyəsi və ya daha yüksək səviyyə). Bu bacarıq səviyyəsi üçün Azərbaycanda adətən bakalavriat və daha yüksək təhsil pillələri uyğun gəlir.</p> <p>Dördüncü bacarıq səviyyəsi üzrə təsnifatlaşdırılan peşələrə menecerlər, mühəndislər, müəllimlər, həkimlər və s. daxildir ki, bunlar çox vaxt peşəkarlar adlandırılır.</p>
Bilik	Təhsil və ya təcrübə vasitəsilə əldə edilən məlumat və faktlar toplusunu əhatə edir.
Əlavə / ümumi səriştlər	Müvafiq əmək fəaliyyətini həyata keçirə bilmək üçün tələb olunan səriştlərə əlavə olaraq, arzuolunan faydalı səriştləri əhatə edir. Buraya əmək fəaliyyətini təkmilləşdirə bilən, bir çox peşələr üçün ümumi olan və gələcəkdə tələb olunacaq səriştlər daxildir. Bunlar işçilərin fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi üçün əsas kimi çıxış etmir.
Əvvəlki təlimin tanınması	<p>Harada və necə təhsil almasından asılı olmayaraq, qeydə alınmış ixtisaslar və vahid standartlar baxımından insanların əvvəlki təliminin tanınması prosesidir. İnsanlar təhsil müəssisəsində formal təlim keçmələrindən və ya qeyri-formal təlim əldə etmələrindən asılı olmayaraq, öyrənmə prosesini heç vaxt dayandırmırlar.</p> <p>Əvvəlki təlimin qiymətləndirilməsi və tanınması prosesi aşağıdakı kimidir:</p> <ul style="list-style-type: none">• Şəxsin nə bildiyi və nə bacardığının müəyyənləşdirilməsi;• Şəxsin bilik və bacarıqlarının xüsusi standartlar, səriştlərin qiymətləndirilməsi üzrə əlaqəli meyarlar ilə müqayisə edilməsi;• Bu standartlara münasibətdə təlimin qiymətləndirilməsi;• Şəxsin formal, qeyri-formal və informal təlimlər vasitəsilə keçmişdə topladığı bacarıq, bilik və təcrübənin tanınması.
Fəaliyyət	Fərdin vəzifələrinin bir hissəsi olan iş və ya məsuliyyəti əks etdirir. Buna görə də vəzifə bir sıra fəaliyyətlərə bölünür.
Formal təlim	Azərbaycan Respublikasının təhsil və təlim müəssisələrində həyata keçirilir, dövlət təhsil sənədinin verilməsi ilə nəticələnir. Təhsil müəssisələrində formal təlimlər dövlət təhsil standartlarına uyğun olaraq aparılır. Əldə edilən səriştlər testlər vasitəsilə yoxlanılır və dövlət təhsil sənədi verilir.
Informal təlim	Özünü-təlim yolu ilə bilik və bacarıqlara yiyələnmənin formasıdır. Təhsil və təlim müəssisələrindən kənarında həyata keçirilir və təbii olaraq gündəlik həyatımızda müşahidə olunur. Formal və qeyri-formal təlimdən fərqli olaraq, informal təlim çox vaxt qeyri-ixtiyari baş verir və beləliklə, hətta fərdlərin özləri də səriştlərinin artırılmasında onun rolunu hiss etməyə bilər (məsələn, kütləvi informasiya vasitələrindən, ictimaiyyət arasında gündəlik qarşılıqlı əlaqələrdən və ümumi münasibətlərdən məlumatın əldə edilməsi).

	<p>O, təlimin həyata keçirilməsi sahəsində (xüsusilə) ixtisaslaşmamış hər hansı bir şəxs (yəni ailə üzvləri, digər əlaqəli şəxslər və s.) tərəfindən istiqamətləndirildiyi halda, məqsədli xarakter daşıya bilər. Informal təlim ölkə səviyyəsində qəbul edilən diplom və sertifikatların verilməsi ilə nəticələnir.</p>
İş	<p>Fərdin işəgötürən üçün və ya sərbəst məşğulluq şəraitində həyata keçirdiyi vəzifə və ya fəaliyyətlərin toplusudur (ISCO-08 -ə uyğun olaraq).</p>
İşə yanaşma	<p>Müəyyən ideya, obyekt, şəxs və ya vəziyyətə müsbət və ya mənfi münasibəti əks etdirir.</p> <p>Yanaşma fərdin fəaliyyət seçimini, çətinlik, həvəsləndirmə və mükafatlara (hamısı birlikdə stimullar adlanır) cavab reaksiyasını müəyyən edir. Bu baxımdan yanaşma iş üçün xeyli vacibdir.</p> <p>Yanaşmanın 4 əsas komponenti var: (1) Emosional: hiss və həyəcan; (2) İdrak: məntiqlə həyata keçirilən inam və fikirlər; (3) İradə: fəaliyyət meylləri; (4) Qiymət: stimullara mənfi və ya müsbət münasibət.</p>
Qeyri-formal təlim	<p>Təhsil sistemi ilə paralel şəkildə aparılır və dövlət təhsil sənədinin verilməsi ilə müşayiət olunmur. Qeyri-formal təlimlər iş yerlərində və ya formal təlim sistemlərinə yardım üçün yaradılmış təşkilat və ya mərkəzlərdə, dərnlərdə, fərdi məşğələlərdə, vətəndaş cəmiyyəti təşkilatları və qruplarında həyata keçirilə bilər.</p>
Qiymətləndirmə metodu	<p>Səriştəni ölçmək üçün üsul və ya alətdir.</p>
Qiymətləndirmə paketi	<p>Fəaliyyət meyarı da daxil olmaqla fərdin səriştələrinin qiymətləndirilməli olduğu müxtəlif qiymətləndirmə metodlarıdır.</p>
Qiymətləndirmə sxemi	<p>Qiymətləndirmə standartlarının vəzifələrini və onların yerinə yetirilmə istiqamətlərini müəyyən edir.</p> <p>Peşə standartları üzrə qiymətləndirmənin məqsədi fərdin müvafiq peşə standartını fəaliyyətlər, vəzifələr və ya tapşırıqlar üzrə həyata keçirə bilməsini müəyyən etməkdir. Sözügedən tapşırıqlar, peşə standartında müəyyən edilən texniki bacarıqları, planlaşdırma və problemləri həll etmə biliklərini, gözlənilməz vəziyyətlərdə hərəkət etmək bacarığını, digər şəxslər ilə işləmək bacarığını və ünsiyyət bacarıqlarını əhatə etməlidir.</p> <p>Peşə standartları üzrə qiymətləndirmənin məqsədlərinə, digər məsələlərlə yanaşı, aşağıdakılar daxildir:</p> <ul style="list-style-type: none">• İşəgötürmə;• Karyera yüksəlişi;• Bilik və bacarıqlarda olan boşluqların və təlim ehtiyaclarının müəyyən edilməsi;• İşçi heyətinin qiymətləndirilməsi. <p>Qiymətləndirməni planlaşdırma zamanı onun xarakterik cəhətlərinə xüsusi diqqət yetirmək lazımdır: qiymətləndirmə hansı interval çərçivəsində həyata keçirilməlidir, hansı hədəflər müəyyən edilməlidir, hansı qiymətləndirmə metodları daha məqsəduyğundur. Qiymətləndirmə sxemi aşağıdakı qiymətləndirmə metodlarından 2 və ya 3-nü əhatə etməlidir: i) Əmək fəaliyyətinin müşahidə edilməsi; ii) İşin nəticəsinin qiymətləndirilməsi; iii) Simulyasiya; iv) Suallar (şifahi və ya yazılı); v) Layihə işi; vi) Portfel əsasında qiymətləndirmə; vii) Dinləmə qiymətləndirməsi; viii) Fərdi</p>

araşdırmalar; ix) Müştəri qiymətləndirməsi (məsələn, müştəri sorğu formaları), ekspert və şəxsi qiymətləndirmə və s.

Peşə standartı və peşə standartı üzrə qiymətləndirmə arasındakı əlaqə aşağıdakı sxemdə göstərilmişdir.

Məşğulluq təsnifatı (MT)

Ölkədə əmək bazarının inkişafına, beynəlxalq təcrübədə qəbul edilmiş uçot və statistikaya uyğun olaraq ISCO-08 təsnifatından istifadə edilməklə, onun genişləndirilməsi əsasında 2010-cu ildə hazırlanmışdır. Onun strukturu ISCO-08 təsnifatının strukturu ilə eynidir. MT Standartlaşdırma, Metrologiya və Patent üzrə Dövlət Komitəsinin 20 Dekabr 2010-cu il 180 sayılı qərarı ilə təsdiq edilmiş və AZT041-2010 nömrəsi ilə dövlət qeydiyyatına alınmışdır.

Peşə

Yüksək oxşarlıq dərəcəsinə malik əsas vəzifə və fəaliyyətlərdən ibarət olan işlərin məcmusudur. Şəxsin hər hansı bir peşə ilə bağlılığı onun hazırda tutduğu vəzifə, əlavə və ya əvvəlki işləri vasitəsi ilə müəyyən olunur.

Peşə standartı

Konkret peşə sahələrində işçilərin yerinə yetirdikləri əmək funksiyalarına qoyulan ümumi tələbləri sistemli şəkildə əks etdirən normativ sənəddir. O, müvafiq səriştlər çərçivəsində işçinin bilik, bacarıq və vərdisləri nəzərə alınmaqla, onun əmək funksiyalarını yerinə yetirməsinə imkan verəcək konkret vəzifə öhdəliklərinin və fəaliyyətlərin siyahısını özündə ehtiva edir. Peşə standartı işdəki rolu təyin etməyə, işçinin fəaliyyətini qiymətləndirməyə, eləcə də, təkmilləşmə, peşə yüksəlişi üçün yollar müəyyən etməyə və hazırlamağa kömək edə bilər.

Peşə standartları ISCO-ya və Məşğulluq təsnifatına uyğun olaraq təsnifatlaşdırılır.

Peşə standartı üzrə qiymətləndirmə nümunəsi

Qiymətləndirmə hər hansı bir sahədə səriştənin aşkar edilməsi məqsədilə fərdin fəaliyyətinin aydın şəkildə müəyyən edilmiş standartlar ilə müqayisədə ədalətli və dəqiq şəkildə ölçülməsinə imkan verən prosesdir. İş yerinin qiymətləndirilməsi prosesi iş yeri ilə bağlı gündəlik fəaliyyətin tərkib hissəsini təşkil edir. Qiymətləndirmə zamanı əldə edilən nəticələr fərdlərə öz işlərini necə yerinə yetirdiyini öyrənməyə imkan verir. Bu, biliklərin, bacarıqların, yanaşma və davranışın inkişaf etdirilməsində, beləliklə, səriştənin nümayiş etdirilməsində onlara yardım edir.

Peşə standartı üzrə qiymətləndirmə nümunəsi qiymətləndirmə sxemi, fəaliyyət meyarları, qiymətləndirməni həyata keçirmək üçün zəruri qiymətləndirmə metodları və resurslarını əhatə edir.

Peşələrin Beynəlxalq Standart Təsnifatı (ISCO)	<p>Beynəlxalq Əmək Təşkilatının (BƏT) məsul olduğu əsas beynəlxalq təsnifatlardan biri olmaqla, beynəlxalq iqtisadi və sosial təsnifat qrupuna daxildir.</p> <p>ISCO iş prosesində qarşıya qoyulan vəzifə və fəaliyyətlərə müvafiq şəkildə müəyyən edilmiş qruplara uyğun olaraq işlərin təşkilində vasitə rolunu oynayır. Onun əsas vəzifələri aşağıdakıları təmin etməkdən ibarətdir:</p> <ul style="list-style-type: none">• Peşələrə dair statistik və inzibati məlumatların beynəlxalq hesabatını, müqayisəsini və mübadiləsini həyata keçirmək üçün baza rolunu oynamaq;• Peşələrin milli və regional təsnifatlarının hazırlanması üçün model rolunu oynamaq;• Bilavasitə özlərinin milli təsnifatını hazırlamayan ölkələrdə tətbiq oluna biləcək sistem rolunu oynamaq. <p>O, statistik və müştəri yönümlü proqramlar üçün nəzərdə tutulmuşdur. Müştəri yönümlü proqrama iş axtaranların iş yerlərinə yönəldilməsi, ölkələr arasında işçilərin qısa və uzunmüddətli miqrasiyasının idarə edilməsi, peşə təlimi proqramları və təlimatlarının hazırlanması daxildir.</p> <p>ISCO-nun ilk versiyası 1957-ci ildə qəbul edilmiş, daha sonra isə ISCO-68, ISCO-88 və hazırkı ISCO-08 versiyaları hazırlanmışdır.</p>
Səriştə	<p>Müvafiq əmək fəaliyyətini həyata keçirə bilmək üçün lazımi səviyyədə bilik, bacarıq, yanaşma və davranışa malik olmaqdır.</p> <p>İş kontekstində istifadə olunan “Səriştə” anlayışı iş yerində tətbiq olunan bacarıqları əks etdirir. Səriştə şəxs nəyi bilir (bilik), nəyi bacarır (bacarıq), nəyi etmək istəyir (yanaşma) və bunu necə edir (davranış) məhəfurlarının birləşməsinin nəticəsidir. Beləliklə, səriştə işi yerinə yetirmək üçün lazım olan texniki peşə elementləri, ümumi şəxsi xüsusiyyətlər və istəklərin birləşməsidir.</p> <p>Səriştələr həmçinin işçinin fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi üçün baza rolunu oynayır.</p>
Təhsilin Beynəlxalq Standart Təsnifatı (ISCED)	<p>1970-ci illərin əvvəllərində UNESCO tərəfindən həm ayrı-ayrı ölkələrdə, həm də beynəlxalq səviyyədə təhsilə dair statistik məlumatların əldə olunması, toplanması və təqdim olunmasına xidmət edən bir vasitə kimi hazırlanmışdır. ISCED 1975-ci ildə Cenevrədə keçirilən Təhsilə dair Beynəlxalq Konfransda qəbul edilmiş və daha sonra 1978-ci ildə Parisdə keçirilən UNESCO-nun Ümumi Konfransında qüvvəyə minmişdir. Hazırda istifadə edilən təsnifat ISCED 2011-dir.</p>
Təlim standartı	<p>İş yerində vəzifə və fəaliyyətlərin yerinə yetirilməsi üçün zəruri <i>səriştələri</i> (bilik, bacarıq və yanaşmaları, həmçinin əlavə ümumi səriştələri) təsvir edir. Bu səbəbdən, onlar fəaliyyət meyarları hesab edilir və aşağıdakı hallarda istifadə olunur:</p> <ul style="list-style-type: none">• istehsaldan ayrılmadan peşə təlimlərinin hazırlanması;• istifadəyə yararlı səriştələrin inkişaf etdirilməsi və təmin olunması üçün təlim institutları ilə müəssisələr arasında əlaqə;• peşə təlimləri üçün təhsil standartları və kurikulumların hazırlanması.
Vəzifə	<p>İşin icrası üçün zəruri olan fəaliyyətləri əhatə edir.</p>

MÜNDƏRİCAT

A. NÜMUNƏVİ PEŞƏ STANDARTI	8
A.1. İşə dair xüsusi məlumat	8
A.1.1. Əmək şəraiti	8
A.1.2. İşə qəbul tələbləri.....	9
A.1.3. Tabeçilik.....	9
A.1.4. Peşə standartları üçün məsuliyyət və müstəqillik səviyyələri	10
A.1.5. Karyera yüksəlişi və sərbəst məşğulluq imkanları.....	10
A.2. Əsas vəzifələrin (V) və vəzifələr daxilində fəaliyyətlərin (F) siyahısı.....	11
A.3. Səriştələr haqqında	11
A.4. Qiymətləndirmələr haqqında	11
B. PEŞƏ STANDARTI ÜZRƏ QIYMƏTLƏNDİRMƏ NÜMUNƏSİ	12
B.1. Fəaliyyət meyarları.....	12
B.2. Qiymətləndirmə ilə bağlı resurslar	13
B.3. Qiymətləndirmə metodları.....	13
B.3.1. Fəaliyyətin qiymətləndirilməsi.....	13
B.3.2. Yazılı qiymətləndirmə	14
B.4. Nəticələrin qeydə alınması	18
C. MÜƏSSİSƏLƏR ÜÇÜN NÜMUNƏVİ TƏLİM STANDARTI	19
C.1. Səriştələrin qısa təsviri	19
C.2. Təlim sxemi.....	20
C.3. Təlim ilə bağlı xüsusi məlumat.....	22
C.3.1. Təlimin növləri.....	22
C.3.2. Təlimin istiqaməti.....	23
C.3.3. Əvvəlki təlimin tanınması	23
Peşə standartının hazırlanması prosesində iştirak etmiş müəssisə nümayəndələrinin siyahısı	Error! Bookmark not defined.
ISCO88/08-ə uyğun təkmilləşdirilmiş peşə standartlarının və əlaqədar təlim standartlarının hazırlanması layihəsi tərəfindən prosesin əlaqələndirilməsində iştirak etmiş şəxslərin siyahısı:	Error! Bookmark not defined.
İstinadlar	Error! Bookmark not defined.

A. NÜMUNƏVİ PEŞƏ STANDARTI

Qəlibçi

Peşənin qısa təsviri

Qəlibçi dəmir və ya fibra vasitəsilə beton lövhələri bərkidir, ziyan dəymiş beton qəlibləri təmizləyir, uyğun beton və əlavələrin qarışığından istifadə etməklə, tikinti-quraşdırma işlərini həyata keçirir.

Məşğulluq Təsnifatında (MT) peşənin kodu:	7114 (Taxta qəlib hazırlayan, beton formalar)
MT-də ixtisas (bacarıq) səviyyəsi:	2
ISCO 08-də işin kodu:	7114 (Shutterer, concrete moulding)
ISCO 08-də ixtisas (bacarıq) səviyyəsi:	2
Hazırlanma tarixi:	Avqust, 2011-ci il
Təsdiq edən qurum:
Təsdiq tarixi:
Təklif olunan yenilənmə tarixi:	Avqust, 2016-cı il

Oxşar peşəyə eyni zamanda Azərbaycan Respublikasının Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi kollegiyasının 16-4/1 nömrəli 29 mart 1997-ci il tarixli qərarı ilə təsdiq edilmiş Tikinti, quraşdırma və təmir-tikinti işləri bölməsi üzrə Fəhlə Peşələri və İşlərin Vahid Tarif-İxtisas Sorğu Kitabçasında “Armatürçü, Betonçu” adı altında (Hissə 3, peşə N: 5, 9) rast gəlinir.

A.1. İŞƏ DAİR XÜSUSİ MƏLUMAT

A.1.1. ƏMƏK ŞƏRAİTİ

- İş yeni tikililərdə və ya təmir-rekonstruksiya təyinatlı yerlərdə həyata keçirilir. İş qapalı və ya açıq məkanda ancaq yüksək temperatur olmayan quru hava şəraitində mümkündür. İş zamanı əmək intizamı qaydalarına və keyfiyyət normalarına yüksək səviyyədə riayət olunur. Əməyin mühafizəsi, təhlükəsizlik texnikası və yanğına qarşı mühafizə qaydaları tətbiq olunur. İşçi ona həvalə olunmuş tapşırıqları vaxtında təhvil verməyə və qeyri-standart iş saatlarında işləməyə hazır olmalıdır;
- Sağlamlıq, təhlükəsizlik və fərdi mühafizə vasitələrindən istifadə üzrə təlimlər icbari xarakter daşıyır;
- Əməyin mühafizəsi və təhlükəsizlik texnikası qaydaları Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası, Əmək Məcəlləsi, Texniki təhlükəsizlik haqqında Qanun və digər müvafiq qanunvericilik aktları ilə müəyyən olunur.

A.1.2. İŞƏ QƏBUL TƏLƏBLƏRİ

- Əmək münasibətləri Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası, Əmək Məcəlləsi və digər normativ-hüquqi aktlarla tənzimlənir;
- İşə qəbul olunarkən sağlamlıq haqqında tibbi arayış, sonradan vaxtaşırı icbari tibbi müayinədən keçmək haqqında tibbi arayış (Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin qərarı və Azərbaycan Respublikasının Səhiyyə Nazirliyinin müvafiq əmrləri ilə nəzərdə tutulduğu hallarda) təqdim olunur.

A.1.3. TABEÇİLİK

Kimə tabedir: Tikinti sahəsinin rəhbəri və ya müqavilə üzrə rəhbər.

Kim ona tabedir: Köməkçilər.

A.1.4. PEŞƏ STANDARTLARI ÜÇÜN MƏSULİYYƏT VƏ MÜSTƏQİLLİK SƏVİYYƏLƏRİ

Səviyyələr	Məsuliyyət, fəaliyyətlərin mürəkkəbliyi və müstəqillik	Uyğun gələn səviyyə
1	Planlaşdırılmış qaydada birbaşa nəzarət altında işləmək. İş təkrarlanan xarakterə malikdir və mürəkkəb olmayan bir neçə funksiyanı əhatə edir.	
2	Nəzarət altında işləmək, kiçik səlahiyyətlərə malik olmaq. Təcrübə tələb edən fəaliyyətlərin yerinə yetirilməsi və əlaqələndirilməsi üçün məsuliyyət daşımaq. Öz fəaliyyətlərini planlaşdırmaq və nəticələri barədə hesabat vermək. Digər şəxslərlə əməkdaşlıq etmək və komandada işləmək.	☒
3	Əvvəlcədən məlum olan vəzifə və fəaliyyətlər çərçivəsində müstəqil idarəetmə və komandanın idarə edilməsini həyata keçirmək (eyni zamanda həm idarəetmə, həm də istehsal subyekti kimi çıxış etmək). İşə yanaşmasını dəyişən şəraitə uyğunlaşdırmaq və dövri problemlərin həlli zamanı elementar nəzəriyyələrdən istifadə etmək. Digər şəxslərin gündəlik işinə nəzarət etmək, əmək fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi üçün məsuliyyət daşımaq və işin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı təkliflər vermək. İşçilərə rəhbərlik etmək. Mürəkkəb fəaliyyətləri əlaqələndirmək və yerinə yetirmək. Ümumi təcrübədən istifadə etməklə xüsusi yeni fəaliyyətlər müəyyən etmək.	
4	Yeni və çox vaxt yaradıcı metodlar tələb edən məsələlərlə məşğul olmaq. Mürəkkəb məsələlərin həllində geniş təcrübədən istifadə etmək. Gözlənilməz dəyişiklik olduğu halda əmək fəaliyyətinə rəhbərlik və nəzarəti həyata keçirmək. Özü və başqaları üçün fəaliyyət meyarları hazırlamaq, onları nəzərdən keçirmək və təkmilləşdirmək. Gözlənilən və ya gözlənilməz iş rejimi şəraitində qərarların qəbul edilməsinə məsuliyyət daşımaq. Fərdlərin və qrupların peşəkar inkişafının idarə olunmasına məsuliyyət daşımaq. Fəaliyyətləri müşahidə etmək, qiymətləndirmək, müvafiq hesabatlar hazırlamaq və dəyişikliklər təklif etmək.	

A.1.5. KARYERA YÜKSƏLİŞİ VƏ SƏRBƏST MƏŞĞULLUQ İMKANLARI

- Müvafiq təcrübə və bacarıqlar əsasında bu sahədə digər vəzifələrə yüksəlmək imkanı mövcuddur. Digər işlər bir qayda olaraq yeni işlər və ixtisas artırmanı nəzərdə tutur. Təbii olaraq yeni və ya yenidən təlimatlandırmanı tələb edir. Səriştələr universaldır.

A.2. ƏSAS VƏZİFƏLƏRİN (V) VƏ VƏZİFƏLƏR DAXİLİNDƏ FƏALİYYƏTLƏRİN (F) SİYAHISI

V.1. Hazırlıq işləri:

- F.1.1. Qüsurları yoxlamaq və təlimatları qəbul etmək;
- F.1.2. Əsas səthi yoxlamaq, hazırlamaq və təmizləmək: köhnə betonları qəlibdən təmizləmək, mexaniki üsullardan istifadə etməklə yeni işlənəcək sahənin altını təmizləmək;
- F.1.3. Qəlibləri quraşdırmaq;
- F.1.4. Beton qarışığını qəbul etmək üçün hazırlıq işləri görmək.

V.2. Yenidən bərkitmə və bərpa işləri:

- F.2.1. Alətləri hazır vəziyyətə gətirmək;
- F.2.2. Maşın və mexanizmlər, o cümlədən elektrik titrədicilər vasitəsilə betonu tökmək və normativ tələblərə riayət etmək;
- F.2.3. Səthi hamarlamaq;
- F.2.4. Alətləri və iş yerini təmizləmək.

V.3. İşin gedişatı barədə məlumat vermək:

- F.3.1. İşin nəticəsini yoxlamaq, işin gedişatı barədə rəhbərliyə gündəlik məlumat vermək.

A.3. SƏRİŞTƏLƏR HAQQINDA

Fərdin qəlibçi peşə standartı üzrə vəzifə və fəaliyyətləri həyata keçirməsi üçün zəruri olan əsas sərişmələr qəlibçi peşəsi üzrə müvafiq **təlim standartı**nda göstərilmişdir (formal, qeyri-formal və informal təlimlər vasitəsilə əldə olunan bilik, bacarıq, yanaşma və davranış).

A.4. QİYMƏTLƏNDİRMƏLƏR HAQQINDA

Bu peşədə fərdin fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi prosesi qəlibçi peşəsi üzrə müvafiq **peşə standartının qiymətləndirilməsində** öz əksini tapır. Fərdin sistemli qiymətləndirilmələr vasitəsilə qiymətləndirilməsi işəgötürənə müxtəlif məqsədlər (yəni işəgötürmə, karyerada irəli çəkmə, heyətin qiymətləndirilməsi, təlim ehtiyaclarının qiymətləndirilməsi) baxımından faydalı ola bilər.

B. PEŞƏ STANDARTI ÜZRƏ QIYMƏTLƏNDİRMƏ NÜMUNƏSİ

Qəlibçi

Qiymətləndirməyə dair qısa məlumat

Qəlibçi üçün qiymətləndirmə nümunəsi qəlibləmə işlərinin hazırlanması, habelə bərkitmə və təmir işlərinin aparılması ilə əlaqədar tələb olunan bilik və bacarıqları müəyyən edir. Testə materialların hesablanması və iş üçün alətlərin seçilməsi ilə əlaqədar suallar daxildir.

Hazırkı peşə üçün **tövsiyə edilən qiymətləndirmə metodları** aşağıdakılardır: (i) fəaliyyətin qiymətləndirilməsi və (ii) yazılı testlər. Sözügedən peşə üçün qiymətləndirmə proqramının nümunəsi aşağıda verilmişdir.

Məşğulluq Təsnifatında (MT) peşənin kodu:	7114 (Taxta qəlib hazırlayan, beton formalar)
MT-də ixtisas (bacarıq) səviyyəsi:	2
ISCO 08-də işin kodu:	7114 (Shutterer, concrete moulding)
ISCO 08-də ixtisas (bacarıq) səviyyəsi:	2
Test versiyası:	01
Hazırlanma tarixi:	Avqust, 2011-ci il
Təsdiq edən qurum:
Təsdiq tarixi:

B.1. FƏALİYYƏT MEYARLARI

Bu meyarlar peşə standartındakı vəzifə və fəaliyyətlərlə birbaşa əlaqəlidir. Onlar anlaşılan dildə, sadə formada yazılmalıdır ki, qiymətləndirmə nümunələri hazırlayanlar üçün qiymətləndirmə maddələrinin formalaşdırılmasında faydalı olsun. Birinci (V.1) və sonuncu (V.3) vəzifələrə uyğun gələn fəaliyyət meyarları ilə bağlı nümunə aşağıda göstərilmişdir.

Fəaliyyət meyarı nümunəsi:

- V.1. Hazırlıq işləri:
- F.1.1. Qüsurları yoxlamaq və təlimatları qəbul etmək;
 - F.1.2. Əsas səthi yoxlamaq, hazırlamaq və təmizləmək: köhnə betonları qəlibdən təmizləmək, mexaniki üsullardan istifadə etməklə yeni işlənəcək sahənin altını təmizləmək;
 - F.1.3. Qəlibləri quraşdırmaq;
 - F.1.4. Beton qarışığını qəbul etmək üçün hazırlıq işləri görmək.
- ...
- V.3. İşin gedişatı barədə məlumat vermək:
- F.3.1. İşin nəticəsini yoxlamaq, işin gedişatı barədə rəhbərliyə gündəlik məlumat vermək.

B.2. QIYMƏTLƏNDİRMƏ İLƏ BAĞLI RESURSLAR

- a) Material və komponentlər: minalanmış plitə, beton, istifadə olunmuş kömür, şüşə, gips, terra kotta bloku və s.
- b) Alət və avadanlıqlar: səviyyəölçən alət, kürəkçik, iskanə, muftalar çəkiclər, bucaqölçən alət və s.
- c) İstehlak malları: ehtiyac yoxdur.

B.3. QIYMƏTLƏNDİRMƏ METODLARI

Fərdin səriştəsini qiymətləndirmək məqsədilə aşağıdakı iki metoddan istifadə olunur: (i) fəaliyyətin qiymətləndirilməsi və (ii) yazılı test.

B.3.1. FƏALİYYƏTİN QIYMƏTLƏNDİRİLMƏSİ

İcra müddəti: 5 saat 30 dəqiqə. (10 işdən 3-ü seçilməlidir)

İşlərin sayı: 10.

İşlərin icrasını qiymətləndirmək üçün meyarlar işəgötürən tərəfindən müəyyən olunur.

Əhatə olunan sahələr:

40% Hazırlıq işləri:

Çatışmazlıqların öyrənilməsi və ya təlimatların alınması;

Baza səth hissənin yoxlanılması, hazırlanması və təmizlənməsi; mexaniki metodlardan istifadə etməklə köhnə betonların götürülməsi, yeni səthaltı hissələrin təmizlənməsi;

Qəlibləri qurmaq;

Qarışıq beton qəbul etmək üçün müvafiq hazırlıq işləri görmək.

40% Bərkitmə və təmir işləri həyata keçirmək:

Alətləri hazırlamaq;

Əllə və ya maşınların köməkliyi ilə betonu tökmək və titrətmək;

Səth hissəni təmizləmək və cilalamaq;

Alətləri və iş yerlərini təmizləmək.

20% Görülən işlərə dair dövri məlumat vermək:

Nəticələrə nəzarət etmək, gündəlik işlər və dövri nəticələr barədə rəhbərliyə hesabat vermək.

İş nümunəsi 1: Hazırlıq işləri.

Maksimum müddət: 2 saat.

İştirakçının görəcəyi işlər: İştirakçı prosedurlarda müəyyən edilən texniki şərtlərə uyğun olaraq ərazini beton tökmək üçün hazırlayacaqdır. Yeni beton üçün səth hissəsini yoxlamaq, hazırlamaq və təmizləmək, qəliblər qurmaq.

İş nümunəsi 2: Bərkitmə işlərini həyata keçirmək.

Maksimum müddət: 2 saat.

İştirakçının görəcəyi işlər: İştirakçı beton tökəcək və titrədəcək, eləcə də qəlibin səth hissəsini təmizləyəcək və cilalayacaq. İştirakçı həmçinin gələcəkdə istifadə etməsi üçün iş yerini və alətləri təmizləyəcəkdir.

İş nümunəsi 3: Beton üçün əsas elementlər hansılardır və onların rolu nədən ibarətdir?

İş nümunəsi 4: Aqrekat barədə nümunə vermək. Beton hazırlamaq üçün bu aqrekatın praktik istifadəsi necədir?

İş nümunəsi 5: Betonun tez bərkiməsinin qarşısını almaq üçün nə etmək lazımdır? (misal gətirmək) Bu prosesin zəiflədilməsi nə üçün vacibdir?

İş nümunəsi 6: Betonun bərkiməsini sürətləndirmək üçün nə etmək lazımdır? (misal gətirmək) Bu prosesin sürətləndirilməsi nə üçün vacibdir?

İş nümunəsi 7: Beton həddindən artıq tez bir zamanda quruduğu təqdirdə nə baş verəcəkdir?

İş nümunəsi 8: Təzə betonun özünü tutması müddəti dedikdə nə başa düşülür? Podratçılar həmin müddətdən necə istifadə edirlər?

İş nümunəsi 9: Yeni qarışdırılan betonun möhkəmliyini necə ölçmək olar?

İş nümunəsi 10: Beton hazırlanmayan zaman super-yumşaldıcı nəyə xidmət edir?

B.3.2. YAZILI QIYMƏTLƏNDİRMƏ

İcra müddəti: 30 dəqiqə.

Sualların sayı: 28.

Yazılı qiymətləndirməni keçmək üçün tələb olunan düzgün cavabların sayı işəgötürən tərəfindən müəyyən olunur.

Təvsiyə olunan nisbət: 70%.

Əhatə olunan vəzifələr:

30% Betonun xarakterik xüsusiyyətləri

20% Əməyin gigiyenası və təhlükəsizliyi

Material təhlükəsizliyi

Fərdi mühafizə vasitələri

20% Fərdlərarası ünsiyyət bacarığı

Komanda qurmaq

Problemin həll edilməsi bacarığı

Kommunikasiya bacarığı

30% Vəzifə bacarığı

Alət və avadanlıqlar ilə işləmək
Maşınlara texniki xidmət

Sual nümunələri:

1. Betonun möhkəmliyinə ən çox təsir edən amil hansıdır?

- A. Quruma zamanı hava şəraiti
- B. Qarışıqın həcmi
- C. Su-sement nisbəti
- D. Qarışıqın titrədilməsi

2. Betonun aşağıdakı hansı xarakterik xüsusiyyətinin göstərilməsi üçün sürüşmə konusundan istifadə olunur?

- A. Möhkəmlik və praktiklik
- B. Dayanıqlılıq və tamamlanma
- C. Havanın daxil olması və kimyəvi dayanıqlılıq
- D. Xarici görünüş və ətir

3. Beton neçə gündən sonra özünün layihə üzrə sıxma möhkəmliyi səviyyəsinə çatacaqdır?

- A. 3
- B. 7
- C. 28
- D. 32

4. Beton davamlı təzyiq altında saxlanıldıqda, gərilmə zaman keçdikcə artacaqdır. Aşağıdakılardan hansı zamandan asılı olan bu məfhumu müəyyən edir?

- A. Daralma
- B. Temperaturun artması
- C. Titrəmək
- D. Sıxılma

5. Fırtına zamanı beton obyektin uçmasının əsas səbəbi nədir?

- A. tikinti qarışıqının aralarının zəif doldurulması
- B. Düzgün olmayan özül və əsas dayağın aşması
- C. Divar üçün dəmir bəndlərin sayının az olması
- D. Şaquli bərkitmənin az olması

6. Aşağıdakı ümumi beton konstruksiyalarından hansı təsadüfi strukturlar üçün daha münasib hesab olunur?

- A. dəyişən qəlib, monolit beton
- B. sabit qəlib, monolit beton
- C. yığılan dəmir-beton

7. Aşağıdakı müqavilə sənədlərindən hansı biri fərdi strukturun yeri, materiallar və ölçülər barədə daha konkret informasiya təmin edir?

- A. Standart müddəalar

- B. Xüsusi müddəalar
- C. Əlavə müddəalar
- D. Müqavilə planları

8. Beton tikintisi prosesinin aşağıdakı baza proseslərinin hansı hərəkətli qəlib tipli beton işləri üçün müvafiq deyildir?

- A. Formaların müəyyən edilməsi
- B. Betona texniki xidmətin göstərilməsi
- C. Doldurma
- D. Plan və dərəcə nəzarəti

9. Uyğunluğu və dərəcə nəzarətini yoxlayan zaman istinad nöqtəsinin xətdən kənarında qaldığı aşkar olunarsa, müfəttiş

- A. İstifadə edilə bilən digər istinad nöqtəsinin mövcud olmasını təmin etməli və çəşqinliq yaratmamaq üçün onu götürməlidir .
- B. Podratçının onu yeni xətt ilə əvəz etməsini təmin etməlidir.
- C. Podratçıya bu barədə məlumat verməlidir.
- D. Onun plan üzrə dəqiq mövqeyini müəyyən etməli və yerini dəyişdirməlidir.

10. Özül materialı strukturun alt hissəsinin planlaşdırılan dərəcəsi baxımından qeyri-stabil olarsa, aşağıdakı tədbirlərdən hansı biri həyata keçirilməlidir?

- A. 8 düym qalınlığında stabil qarışıq əlavə etməklə strukturun hündürlüyünü daha yüksək, stabil səviyyəyə qaldırmaq
- B. Qeyri-stabil materialları götürmək və onu təbəqəli və kip qarışıq ilə əvəz etmək
- C. Bütün işi dayandırmaq və struktur bölmə ilə əlaqə saxlamaq

11. Aşağıdakılardan hansı sabit şərtlə tikintidə formanın işçi səthinin tələbləri sırasına daxil deyildir?

- A. Onlarda tikinti qarışıqı sıx olmalıdır.
- B. 2-ci dərəcə tələb olduğu təqdirdə istənilən faner yeni olmalıdır.
- C. Onlar təkrar istifadə edilə bilməlidir.
- D. İstənilən bolt və ya pərçim başlıqları içəri batırılmalıdır.
- E. Onlar su keçirməməlidir.
- F. Onlar təzyiqlik altında betondan ayrılmadan istifadə edilməsi üçün kifayət qədər elastik olmalıdırlar.

12. Bunlardan hansına dəmir-beton tökülən zaman icazə verilməməlidir?

- A. Metal karkasların kəşiməsində 15 ölçülü məftil bağlarından istifadə etmək
- B. Metal karkasların əyilməsini asanlaşdırmaq məqsədilə qaynaq alovundan istifadə etmək
- C. Qaynaq armatur oxlarını metal dəstəkləyici hissələrə birləşdirmək
- D. Armatur ilə formanın işçi səthi arasında plandan göstəriləndiyindən 1/8 düym artıq məsafə
- E. Məsafə üzrə bölgü sayı 14 armatur oxu
- F. Arakəsmə və dəstəkləyici kimi ağac bloklardan istifadə etmək

13. Mühəndis tərəfindən heç bir əlavə gözləntinin müəyyən edilməyini fərz etməklə aşağıdakı hansı hava və temperatur şərtləri monolit betonun tökülməsinə mane ola bilər?

- A. 43° C hava temperaturu (kölgədə)
- B. Qismən donmuş özül
- C. Betonun temperaturunun 33° C olması
- D. Betonun temperaturunun 3° C və yüksələn olması

14. Özüllər, qəliblər və armaturlar bütün tələblərin yerinə yetirilməsi baxımından nə zaman hərtərəfli şəkildə yoxlanılmalıdır?

- A. Hazırlanan anda
- B. Beton tökülmə yerinə çatdırılmazdan əvvəl
- C. Beton çatdırıldıqdan sonra, boşaldılmazdan əvvəl

- D. Beton boşaldılan anda
15. Betonu qəliblərə tökən zaman aşağıdakı təcrübələrdən hansı birinə imkan vermək olmaz?
- A. Betonu daşımaq üçün borulardan və ya kəmərdən istifadə etmək
 - B. Betonu 15 düym təbəqədə yerləşdirmək
 - C. Təbəqələr arasında “soyuq birləşmə” yaranan ana qədər kifayət qədər vaxt ayırmaq
 - D. Beton tez bərkidiyi üçün digər sahələrə də yayılması məqsədi ilə onu qəlibin ortasına tökmək
16. Aşağıdakı struktur növlərindən hansı yığılmış dəmir-betin bölmələri üzərində qurula bilər?
- A. Səkinin kənarı və kiçik arx
 - B. Kanal
 - C. İstinad divarları
 - D. Səkilər
 - E. Kanalizasiya xətti
17. Betonu vibrator ilə bərkidən zaman aşağıdakı əməliyyatlardan hansı birinə imkan vermək olmaz?
- A. Bir vibrasiya nöqtəsindən digərinə qədər səth boyunca uzatmaq
 - B. Vibrasiya nöqtələrinin effektiv sahələrini üst-üstə salmaq
 - C. Əvvəlki təbəqənin içərisinə doğru 8-10 düym girmək
 - D. Hər bir sahədə vibratoru təqribən bir dəqiqə saxlamaq
18. Digər əksər ümumi strukturlar istisna olmaqla səki kənarlarının, kiçik arxların və səkilərin açıqda qalan səthləri üçün, lakin, aşağıdakı tamamlama əməliyyatlarından hansı biri tələb olunur?
- A. Planlaşdırılan dərəcəyə dönmə
 - B. Üzgəc və ya kürəkci ilə hamarlaşdırma
 - C. Yekun zərif fırça ilə tamamlama
 - D. Düzbucaq xətkəş ilə yoxlama
 - E. Kənarları tamamlamaq
19. Aşağıdakılardan hansı sabit qəlibli əməliyyatlar istisna olmaqla, hərəkətli qəlibli beton əməliyyatları üçün nəzərdən keçirilməli olan əsas amildir?
- A. Avtomatik düzləndirmə və dərəcə nəzarəti sisteminin tətbiq edilməsi
 - B. Betonun lazımı şəkildə bərkidilməsi
 - C. Müxtəlif hava və temperatur məhdudiyətləri
 - D. Dartma, qırma və kənar enişlər kimi fərqlərə diqqət yetirilməsi
20. Sabit qəlibli, monolit beton prosesində istifadə edilən, lakin torkret-betona şamil edilməyən proses hansıdır?
- A. Düzləşdirmə və dərəcə nəzarəti
 - B. Açıq səthlərin üzgəc və kürəkçilər ilə tamamlanması
 - C. Vibratorlar ilə bərkitmə
 - D. Qəliblərin qurulması
 - E. Armaturların qoyulması
21. Teleskopik birləşmələr edən zaman birləşmə materialı haraya yerləşdirilir?
- A. Birləşmənin alt hissəsində, müəyyən edilən dərinlikdə
 - B. Birləşmənin tam dərinlik və uzunluğu boyunca
 - C. Birləşmələr kəsildikdən sonra
 - D. Beton tam olaraq özünə gəldikdən sonra
22. Aşağıdakı təsadüfi struktur növlərindən hansı biri, adətən, hər hansı zəif-yastı birləşmələr tələb etmir?
- A. Səkinin kənarı və kiçik arxlar
 - B. Kanalizasiya quyusu

- C. Səkilər
- D. Drenaj xətləri

23. Beton tikinti birləşmələri hazırlayan zaman, növbəti tökmə əməliyyatını yerinə yetirməzdən əvvəl aşağıdakılardan hansı biri yerinə yetirilməlidir?

- A. Əvvəlki tökmə ən azı yeddi gün müddətində tam olaraq özünü tutmalıdır.
- B. Əvvəlki tökmənin səthi su ilə doyurulmalıdır.
- C. Müvafiq birləşmə materialı qurulmalıdır.
- D. Əvvəlki tökmənin səthi sementdən təmizlənməlidir.
- E. Bütün armaturlar səthdən ən azı bir düym aşağıda bərkidilməlidir.

24. Sürətlə quruyan beton istisna olmaqla, monolit beton tökmələri ən azı özünə gəlməlidir

- A. 24 saat
- B. 3 gün
- C. 7 gün
- D. 28 gün

25. Aşağıdakı bərkitmə metodlarından hansı biri bütün beton konstruksiyalar üçün istifadə olunur?

- A. Qəlibdə bərkitmə
- B. Su ilə bərkitmə
- C. Bərkitmə qarışığı
- D. Yuxarıda qeyd edilən üç metodlarından hər hansı biri və ya onların kombinasiyası
- E. Yuxarıdakılardan heç biri

26. Qəliblənmiş səthlər üçün aşağıdakı əməliyyatlardan hansı biri istifadə edilməməlidir?

- A. Metal çubuqları səthin altında 1.5 sm dərinlikdə sıxmaq
- B. Boşalmış aqreqləri nahamar sahələrdən götürmək
- C. Yamaq prosesindən əvvəl oyuqları su ilə islatmaq
- D. 2 hissə sementdən, 1 hissə qumdan və 2 hissə sudan ibarət məhluldan istifadə etmək

27. Tamamlanma işlərində aşağıdakı əməliyyatlardan hansı birinə icazə vermək olmaz?

- A. Yamaq qatının hazırlanması üçün kifayət qədər məhluldan istifadə etmək
- B. Ağac və ya rezin üzgəclərdən istifadə etmək
- C. Səthi fırça və ya kisə ilə dörd istiqamətdə sürtmək

28. Struktur ətrafında doldurma işlərini görən zaman aşağıdakı əməliyyatlardan hansı birini tətbiq etmək olmaz?

- A. Doldurma materialını 20 sm qatda vurmaq və sıxmaq
- B. Doldurma prosesinə başlamazdan əvvəl strukturun 2000 psi sıxma gücünə çatmasını gözləmək
- C. Divarın digər hissəsinə keçməzdən əvvəl onun bir hissəsini tam olaraq doldurmaq
- D. Hər təbəqəni 95% maksimum sıxlıqda sıxmaq

B.4. NƏTİCƏLƏRİN QEYDƏ ALINMASI

Hər bir iştirakçı üçün fərdi hesabatlar hazırlanmalı və fəaliyyətin qiymətləndirilməsi, eləcə də yazılı qiymətləndirmə üzrə toplanan balların hesabatı onlara təqdim edilməlidir. Qiymətləndirmə bir nəfər üçün bir dəfədən artıq istifadə edildiyi təqdirdə, hesabatda qiymətləndirmədən əvvəlki və sonrakı ballar arasındakı faiz dəyişikliyi də əks olunmalıdır.

“Peşə standartları üzrə qiymətləndirmənin hazırlanması prosedurları” adlı sənəddə qiymətləndirmə üzrə geniş nəzəri və praktiki məlumatlar verilmişdir.

C. MÜƏSSISƏLƏR ÜÇÜN NÜMUNƏVİ TƏLİM STANDARTI

Qəlibçi

Təlim standartına dair qısa məlumat

Hazırkı təlim standartı tikinti ilə məşğul olan müəssisələr, təlim mərkəzləri və institutları, təlim iştirakçıları üçün hazırlanmışdır. İşlə bağlı səriştənin nümayiş etdirilməsi üçün tələb olunan bilik və bacarıqların əldə edilməsinə xidmət edən təlim proqramları, kurikulumlar və təlim materiallarının hazırlanmasında bu standartdan təlimat kimi istifadə etmək olar. Bu standart əsasında hazırlanmış təlim qəlibləmə üzrə əsas səriştələrə malik olan, mövcud bilik və bacarıqlarını inkişaf etdirmək, geniş profilə malik olmaq, yaxud işdə məhsuldarlığını artırmaq istəyən şəxslər üçün də uyğun ola bilər.

Məşğulluq Təsnifatında (MT) (bu təlimin müvafiq olduğu) peşənin kodu:	7114 (Taxta qəlib hazırlayan, beton formalar)
MT-də ixtisas (bacarıq) səviyyəsi:	2
ISCO 08-də işin kodu:	7114 (Shutterer, concrete moulding)
ISCO 08-də ixtisas (bacarıq) səviyyəsi:	2
Milli İxtisas Çərçivəsi ilə əlaqə:	
ISCED-də kodu:	58
Hazırlanma tarixi:	Avqust, 2011-ci il
Təsdiq edən qurum:
Təsdiq tarixi:
Təklif olunan yenilənmə tarixi:	Avqust, 2016-cı il

C.1. SƏRİŞTƏLƏRİN QISA TƏSVİRİ

Bilik:	<ul style="list-style-type: none">Beton konstruksiyaların vəziyyətini, şəraitini müəyyən etməkİş alətləri və maşınları, onların funksiyalarıTexniki çertyoj və təlimatları oxumaqBeton növləri və qatqılarıTikinti sahəsində təhlükəsizlik qayda və normalarıSadə riyazi biliklər
Bacarıq:	<ul style="list-style-type: none">Dəqiq ölçü işləri aparmaqBetonu təmizləmək və təmir üçün hazırlamaqBetonu təmir etmək və səthi hamarlamaq
Yanaşma:	<ul style="list-style-type: none">Yardımcı işçilər, xidmət yoldaşları və rəhbərlərlə əməkdaşlıq etməkMaterialları israf etməməkİşin icrasında ilkin təhlükəsizlik normalarına riayət etmək
Əlavə /	<ul style="list-style-type: none">Yeni beton və qatqı növləri haqqında ümumi təsəvvür

ümumi səriştələr:	<ul style="list-style-type: none">• Təmir işləri üçün metod və materiallar müəyyən edilməsində İT-dən istifadə bacarığı və nəticələr barədə hesabat vermək• Tikinti prosesində resurslara qənaət edilməsi üçün alternativ metodlar haqqında ümumi anlayışın olması zəruridir• Beton işlərində mürəkkəb tərkibli materiallar üzrə yeni keyfiyyət göstəriciləri haqqında məlumatlılıq gələcəkdə tələb oluna bilər
-------------------	---

C.2. TƏLİM SXEMİ

Müvafiq təlim kursunu uğurla başa vuran “Qəlibçi” aşağıdakıları etməyi bacaracaqdır / biləcəkdir:

Bölmə 1: Dəqiq ölçü işləri aparmaq.

Öyrənmə nəticələri:

Nəticə 1	Çertyojlar, texniki şərtlər, qrafiklər və s. əsasında həyata keçiriləcək işlər barədə təfərrüatların necə əldə edildiyini göstərmək;
Nəticə 2	Ölçmə işləri üçün istifadə edilən alətləri təsvir etmək və onların düzgün şəkildə kalibrləşdirilməsinin necə yoxlanıldığını izah etmək;
Nəticə 3	Ölçmə işlərinin dəqiq şəkildə necə aparılmalı olduğunu, tətbiq ediləcək metod və ya prosedura uyğun olaraq, uzunluq və sahənin necə hesablanmalı olduğunu nümayiş etdirmək;

Bölmə 2: Betonu təmizləmək və təmir üçün hazırlamaq.

Öyrənmə nəticələri:

Nəticə 1	Həyata keçirilməli olan vizual yoxlamaları sadalamaq və işə başlamazdan əvvəl nəzərə alınmalı olan amilləri izah etmək, o cümlədən: <ul style="list-style-type: none">• Taxta qəlib;• Təmir qarışığı;• Aqreqatlar;• Sement;• Qatışıqlar;• Dəmir-beton;• Özül;• Bərkidici maddələr;• Membran.
Nəticə 2	Müvafiq alət və avadanlıqların, o cümlədən mişarların, drellərin, mikserlərin, püskürdücü alətlərin, əl alətlərinin və ya yardımçı avadanlıqların necə seçildiyini nümayiş etdirmək;
Nəticə 3	İş və ətraf ərazilərin zədələnmədən necə qorunmalı olduğunu nümayiş etdirmək və iş sahəsinin təmiz saxlanılmasının əhəmiyyətini izah etmək;
Nəticə 4	Müvafiq alətlərdən, astar materiallarından, bərkidici maddələrdən təmir işləri üçün istifadə edilən qatışıqlarından istifadə etməklə səthin təmir işlərinin aparılması üçün hazır olmasını təmin etmək məqsədilə, qüsurlu betonun necə sökülməli və səthin necə təmizlənməli olduğunu göstərmək;

Nəticə 5 Tullantı materiallar ilə necə davranmalı və iş yeri təlimatlarına uyğun olaraq necə atılmalı olduğunu izah etmək.

Bölmə 3: Betonun təmir etmək və səthi hamarlamaq.

Öyrənmə nəticələri:

Nəticə 1 Texniki təlimatlara uyğun olaraq qarışıqın necə hazırlanmalı olduğunu nümayiş etdirmək, ölçmə işlərinin dəqiq aparılmamasının, müəyyən olunmuş materialların istifadə olunmamasının nəticələrini və bunun yekun işə təsirini təsvir etmək;

Nəticə 2 Lazımı alətlərdən istifadə etməklə, eləcə də iş planında göstərilmiş müvafiq keyfiyyət və texniki tələblərə uyğun olaraq verilmiş vaxt çərçivəsində təmir işlərinin necə başa çatdırılmalı olduğunu və betonun necə qarışdırılmalı, tökülməli, tamamlanmalı və bərkidilməli olduğunu göstərmək.

Bölmə 4: Təhlükəsiz əmək təcrübəsini təmin etmək.

Öyrənmə nəticələri:

Nəticə 1 Aşağıdakı qaydalarla işləyən zaman iş yeri təlimatlarının tələblərini sadalamaq:

- Yer in altında;
- Yüksəklikdə;
- Alət və avadanlıqlar ilə;
- Material və maddələr ilə;
- Materiallar ilə təmasda olan, saxlayan zaman, əl ilə işləyən və mexaniki qaldırma zamanı.

Nəticə 2 İstifadə edilən fərdi mühafizə vasitələrini sadalamaq və tətbiq edilən materiallara uyğun olaraq onlardan nə üçün, nə zaman istifadə edilməli olduğunu qeyd etmək;

Nəticə 3 Yanğın, dağılma, zədə və digər bu kimi qəza hallarında təşkilatın tələblərinə uyğun olaraq necə davranmalı olduğunu izah etmək.

Yuxarıdakı sahələr üzrə təlim keçmiş şəxs aşağıdakı vəzifə və fəaliyyətləri yerinə yetirə bilər:

Əsas vəzifələrin (V) və vəzifələr daxilində fəaliyyətlərin (F) siyahısı ¹

V.1. Hazırlıq işləri:

F.1.1. Qüsurları yoxlamaq və təlimatları qəbul etmək;

F.1.2. Əsas səthi yoxlamaq, hazırlamaq və təmizləmək: köhnə betonları qəlibdən təmizləmək, mexaniki üsullardan istifadə etməklə, yeni işlənəcək sahənin altını təmizləmək;

F.1.3. Qəlibləri quraşdırmaq;

F.1.4. Beton qarışıqını qəbul etmək üçün hazırlıq işləri görmək.

V.2. Yenidən bərkitmə və bərpa işləri:

F.2.1. Alətləri hazır vəziyyətə gətirmək;

F.2.2. Maşın və mexanizmlər, o cümlədən elektrik titrədicilər vasitəsilə betonu tökmək və normativ tələblərə riayət etmək;

F.2.3. Səthi hamarlamaq;

¹ Müvafiq sahə üçün olan peşə standartındakı ilə eynidir.

F.2.4. Alətləri və iş yerini təmizləmək.

V.3. İşin gedişatı barədə məlumat vermək:

F.3.1. İşin nəticəsini yoxlamaq, işin gedişatı barədə rəhbərliyə gündəlik məlumat vermək.

C.3. TƏLİM İLƏ BAĞLI XÜSUSİ MƏLUMAT

C.3.1. TƏLİMİN NÖVLƏRİ

Bu peşə üçün zəruri sərişlər aşağıda göstərilən təlim metodları vasitəsilə əldə edilə bilər:

Formal təlim

Tövsiyə olunan formal təlim	Uyğun gələn təlim növü	Qeydlər
Tam orta təhsil ²		
Texniki peşə təhsili və ya akkreditasiyadan keçmiş təlim müəssisəsində təlim	☒	Zəruri nəzəri təlimlər akkreditasiyadan keçmiş peşə məktəbləri tərəfindən təşkil olunur. Bu təlim tədris praktikasından qazanılan geniş təcrübə ilə əlaqələndirilməlidir Yalnız praktiki təlim keçirildiyi hallarda ümumi tanınan ixtisasları əldə etmək üçün işçinin əlavə nəzəri təlim keçməsi və qiymətləndirilməsinə ehtiyac var ³ .
Orta ixtisas təhsili		
Ali təhsil		
Digər:		

Qeyri-formal və (və ya) informal təlim tələb olunan bilik, bacarıq və yanaşmanın genişləndirilməsinə şərait yarada bilər. Bəzən qəlibçilərin zəruri sərişləri yalnız qeyri-formal və (və ya) informal təlim vasitəsi ilə əldə etməsi mümkündür.

Qeyri-formal təlim

Qeyri-formal təlimin ən yaxşı yolu iş yerində usta yanında öyrənməkdir. İş yerində, təlim mərkəzində və ya bilavasitə ixtisaslaşmış təlimatçı və ya usta tərəfindən keçirilən təlimdir.

İnformal təlim

İnformal təlim, ənənəvi olaraq, ailə biznesi, müstəqil öyrənmə yolu ilə tələb olunan nəzəri və təcrübi bilikləri verir, yalnız formal olaraq qəbul olunan təhsil haqqında sənədi təmin etmir.

² Orta təhsil ölkə vətəndaşları üçün icbari xarakter daşdığından cədvəldə əks olunmayıb.

³ Azərbaycanda sərişlərin tanınması üçün qiymətləndirmə sistemi hazırda mövcud deyildir.

C.3.2. TƏLİMİN İSTİQAMƏTİ

Geniş təlim istiqaməti ümumi orta təhsili məktəbi bitirdikdən sonra peşə təhsili almaq müvafiq sahədə təlimlər keçmək və razılıq əsasında xidmət və inşaat şirkətində təcrübədə iştirak etməkdir.

C.3.3. ƏVVƏLKİ TƏLİMİN TANINMASI

Xüsusi qaydalara əsasən müvafiq vəzifədə ən azı iki il intensiv iş təcrübəsi olan şəxs səriştələrinin yoxlanılması üçün müraciət etməsi, ümumi səriştələri imtahan edilməklə ixtisas sahibi olması mümkündür.